

312

KSK / EIBJ

201201019-44

FOSEN NATURVERNFORENING

Adr. : Ytre Ringvei 32, 7100 Rissa Tlf. : 73851430

- foreningen for et bredt, helhetlig og aktivt naturvern på Fosen -

Vår ref. : R.7.5mø

Deres ref. :

Dato : 15.07.15

NVE**KONSESJONSAVDELINGEN****POSTBOKS 5091, MAJORSTUA****0301 OSLO****Tillatelse til bygging av Trongstadlia kraftverk i Åfjord kommune. Klage.**

Det vises til tillatelse fra NVE til Trønderenergi til bygging av Trongstadlia kraftverk i Åfjord.

Bakgrunn

Kraftverket er planlagt i Amunddalselva i Sjørdalen i Åfjord kommune og vil utnytte fallhøyde fra kote 201 til kote 155, dvs. 46 meter. Det er planlagt en inntaksdam med høyde 2 m og 20 meters lengde. Vannet skal ledes i rørtunell og rør nedgravd i jord. Det skal benyttes en del jordkabel fra kraftverk til nettilknytning. Minstevannføringen er satt til 390 l/s hele året, dvs. 6,96% av middelvannføringen. Middelvannføringen er 5600 l/s mens alminnelig lavvannsføring er 380 l/s. Det er mange stryk og kulper på den strekningen som blir berørt. Det er sannsynlig både ål og elvemusling i vassdraget her i tillegg til kystgranskog og verneverdige lav- og mosearter som trenger fuktighet.

Begrunnelse

Søknaden er begrunnet med at utbyggingen vil bety mye for å sikre krafttilgangen i regionen. Det er i følge Statnett forventet et betydelig overskudd av kraft innen 2020 på ca 50 TWh i det felles nordiske kraftmarkedet. Det blir derfor feil å begrunne søknaden med at det er kraftmangel. Siste år ble det en nettoeksport av 15,6 TWh fra Norge, dvs. kraft nok til nesten 1 million husstander. Samtidig blir overføringslinjene flere og flere, og eksisterende kraftlinjer blir oppgradert. Hvis overføringslinjen Ørskog – Fardal ferdigstilles, vil det etter Statnetts opplysninger heller ikke være noen fare for underdekning i regionen. I tillegg er det konsesjonsgitt store mengder vindkraft på Fosen.

En kan heller ikke hevde at utbyggingen vil føre til ren, miljøvennlig og forurensningsfri kraft iom. at ca 2/3 av vannstrømmen vil bli lagt i rør. Inngrepet vil føre til visuell forurensning, tap av biologisk mangfold og uberørt natur.

Et eventuelt overskudd av kraft i regionen vil bli ført ut til det europeiske markedet gjennom de stadig flere utenlandskabler.

For øvrig må det sies å være god kraftbalanse i Norge når det siden 1960 bare har vært 10 år med nettoimport til Norge. Utbygger har heller ikke diskutert bedre alternative energibærere eller energiøkonomisering som et svar på en eventuell økende energietterspørsel.

Begrunnelsen for søknaden er heller, slik som også kraftutbygger selv nevner, å øke porteføljen for eget selskap. Bedriftsøkonomiske hensyn synes å være mest i fokus.

Lovanvendelse

Formålet med vannressursloven er at vassdragene bl.a. skal forvaltes på en samfunnsmessig god måte. I § 5 i vannressursloven heter det at enhver skal opptre aktsomt for å unngå skade eller ulempe i vassdraget for allmenne eller private interesser. Det er krav om at minimum den alminnelige lavvannsføring skal være tilbake. Det skal tas hensyn til vannspeil, vassdragets betydning for plante- og dyreliv og vannkvalitet. Vi merker oss her at utbygger legger seg på et minimumsnivå med hensyn til minstevannføring.

Norge er forpliktet gjennom et nytt EU-direktiv som krever at europeiske elver, innsjøer og vassdrag skal ha god eller høy økologisk og kjemisk kvalitet innen 2015. Dette betyr at Norge må sette vilkår til vannkraftkonsesjonene ved å påby en konstant minstevannføring for å sikre det biologiske mangfoldet. Vi forstår dette slik at kravet i det nye EU– direktivet til minstevannføring må ligge over det tidligere minimumskravet i vannressursloven

Energiloven krever også at produksjon og omsetning av energi skjer på en samfunnsmessig rasjonell måte, og at det skal tas hensyn til allmenne og private interesser. Jfr. også § 6.1 om systemansvarliges plikt til i en hver tid å sørge for balanse for produksjon, forbruk og utveksling av energi. Vi har tidligere nevnt at det er god balanse i produksjon, forbruk og utveksling av energi i Norge.

Norge hadde som mål at all tap av naturmangfold skulle være slutt innen 2010. Både dette og kravene videre i naturmangfoldsloven skulle tilsi at en burde praktisere føre-var-prinsippet ved ulike tiltak i naturen. Ved utbygging av vassdrag for energiproduksjon må en ta hensyn til forvaltningsmålene for naturtyper, økosystemer og arter. I bunnen av god forvaltning må det settes krav til kunnskapsgrunnlaget for å ivareta verdiene som ligger i naturmangfoldsloven. Virkemidlene for å nå målet er bærekraftig bruk og vern. I tillegg er det slik at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver.

Ordningen med elsertifikater betinger at det blir utført en miljøkonsekvensanalyse. Dette er ikke gjort på en tilfredsstillende måte, og det er heller ikke gjort konsekvensutredninger i tråd med kravene i Statens utredningsinstruks eller bestemmelsene i naturmangfoldloven. Ordningen med elsertifikater vil føre til betydelige naturinngrep. Det er behov for en samlet vurdering og ikke bare enkeltsakbehandling. Tiden med en bit-for-bit utbygging må være forbi. Det er hele 5 andre vassdragsinngrep av betydning i dette vassdraget fra før, både oppstrøms og nedstrøms, og to til har fått konsesjon. Den samlede belastning vil bli for stor i forhold til kravene i Naturmangfoldloven.

Minstevannføring

Ved en eventuell utbygging bør en søke å tilpasse en miljøregulert minstevannføring. Kravet er minimum alminnelig lavvannsføring, men dette kan variere mye med variasjoner mellom 2,5 – 50 % av middelvannføringa. I dette tilfellet vil det bli på 6,96% av middelvannføringa. Alminnelig lavvannsføring ligger oftest rundt 10 % (6 – 12 %) – i dette tilfellet ligger den på 6,79%. I umålte felt vil det være vanskelig å anslå, og en må benytte subjektive vurderinger av nærliggende representative stasjoner med ulike metoder, observasjonsserier og observasjonsperioder. I målte felt kan en gjøre mer objektive vurderinger over en observasjonsperiode på 20 – 30år. En miljøvannføring må ta hensyn til interesser som kan bli skadelidende i vassdraget. Ofte kan det være stor forskjell på sommer og vinter, og en må benytte såkalt sesonginndelt persentilmåling. I den konkrete tillatelsen er det satt alt for lavt krav til minstevannføring i forhold til å oppfylle krav i naturmangfoldloven og Vannforskriften. Minstevannføringen må heves til 10 av middelvannføringen.

Naturmiljøet

Miljørapportene er mangelfulle for vassdraget. En savner en faglig god vurdering av viktige elementer i naturmiljøet. Mose- og lavbestanden er et slikt område. Bekkedalene viser ofte en stor bredde i artssammensetning, og flere rødlistearter kan finnes i områdene. Fugler og dyr er ofte svært avhengige av vannkildene. Vi vil kreve at rapporter blir utarbeidet på grunnlag av offentlige instanser uten økonomisk tilknytning til utbygger for å få en mest mulig objektiv miljørapport.

Ål er betegnet som kritisk truet på Rødlista, og denne arten har et vesentlig oppvekstområde ved bekker og elver på Fosen. Opp til 70 % av ålen kan bli sugd inn i inntaket til kraftverket. All ålefangst er forbudt nå.

Området som blir berørt er et verdifullt område for ferskvannsfaunaen. Ved en utbygging vil det oppstå situasjoner med både for lite og for mye vannføring. Isdannelse og isgang vil forstyrre livet i elva. Temperaturvariasjoner, forurensning og utvasking av elvesanden kan forekomme.

For fugler vil det by på problemer. Særlig fossekallen kan få problemer ved matsøk om vinteren når elva er frosset til. Det er mange kulper og stryk som blir berørt på strekningen. Det er desto verre når 5 – 7 andre inngrep er foretatt eller planlagt her i vassdraget.

Landskapsbildet vil bli forringet når elva mister sin vannføring. Fossene, som det er mange av oppetter elvestrekningen, vil delvis forsvinne. Det vil være mye uberørt natur, såkalt INON-områder som vil forsvinne.

Området langs elvene og vannene er mye brukt til friluftsmål. Det er flere hytter i området. Utbyggingen vil uunngåelig føre til redusert friluftsopplevelse.

Det er signaler fra nasjonalt hold om en strengere vern av vann og vassdrag og viser til St.meld. 26 (2006 – 2007) om regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand, kap. 5.3.9: Norsk vassdragsnatur er unik. Vassdragene som landskapselement, med stor betydning for opplevelser og aktiviteter og som levested for planter og dyr, er en naturarv Norge har internasjonalt ansvar for å verne og forvalte.

Samlet virkning

Vi er bekymret for at de siste store fossene forsvinner her. Dette er viktige områder for utfart. Vi mener at det nå må tas hensyn til den samlede virkning av utbyggingene. Vi kan ikke komme dit at alle fossene er lagt i rør. Det er også planer om flere utbygginger her. Det må være et krav at det skal være en samlet plan på kommunenivå og ikke en bit-for-bit utbygging.

Avbøtende tiltak

Det er foreslått biotopjusterende tiltak, og dette sammen med den foreslåtte minstevannføringa skal redusere den negative påvirkningen for fisk og fauna og betydningen for landskapet. Kraftstasjonen skal få en god estetisk utforming. Det skal sås til med frø og bygges terskler.

Etter vårt syn vil dette ikke være tilfredsstillende. Elva og fossene kan aldri bli de samme etter at ca 95 % av vannet til tider er lagt i rør. En tur langs elva blir aldri den samme når

mesteparten av vannet er borte. Om vinteren vil elvestrekningen bli tiliset slik at fossekallen ikke finner nødvendig føde. Lav og moser ved den fuktige elvestrengen får vanskeligere levekår. Mye uberørt natur vil forsvinne, og det vil bli sår i landskapet.

Det kan høres fint ut med biotopjusterende tiltak og en estetisk fin kraftstasjon, men dette betyr ikke særlig mye for å gjenopprette det naturlige livet og landskapet langs elva. Naturens egenverdi vil gå tapt.

Minstevannføringsregime

Vi vil fraråde den omsøkte småkraftutbyggingen. Hvis det likevel blir gitt konsesjon må det i vilkårene spesifiseres bestemmelser til måleutstyr for allmenn observasjon av overholdelse av minstevannføringskravet ved vanninntakene. Det bør installeres en automatisk regulering slik at oppfyllelse av minstevannsføringen sikres og deretter styrer det til enhver tid mulige volum på vannuttak for å sikre forbedring av tilstanden for naturmiljøet og landskapet ved og rundt vassdragene. Dette vil gi positive ringvirkninger for hele det vassdraget. Skilt må settes opp med en optimal plassering og utforming i forhold til allmennheten.

NVE skriver at dette er standard vilkår for alle småkraftkonsesjoner, men dette virker, ut fra de erfaringer vi har, kun å være en teoretisk bestemmelse. Flere småkraftverk vi har besøkt har vært tørre i lengre perioder. Alt vannet har blitt brukt til produksjon. Det ser ut som om eier selv kan regulere vannstrømmen, og det er nettopp dette vi vil ha forandret. Kravet er en automatisk slipp av minstevannføring. Dette burde ikke by på spesielle tekniske utfordringer. I følge Naturmangfoldloven skal utbygger bekoste slike gode tekniske løsninger for minstevannføringen ved å benytte best mulig teknikker.

Vi krever at det i utslippstillatelsen og ved en evt. konsesjon må settes klare føringer til utforming av minstevannføringsregime. I utslippstillatelsen må det settes krav til driftsrutiner som skal sikre nærmiljøet. Videre er dette viktig for oppfyllelse av føre-var-prinsippet. Vi har nettopp erfart, fra en settefiskkonsesjon, at kontrollen med minstevannføringen er nesten fraværende utover en viss form for egenkontroll/egennotteringer i sommerhalvåret. Det var i et tilfelle ingen kontroll i vinterhalvåret, noe som er svært beklagelig i denne sårbare årstiden. Dette er i strid med konsesjonsvilkårene. Vi frykter at lignende situasjoner finnes ved andre anlegg. Det må derfor nå settes krav til et helt annet regime til kontroll av minste- vannføringen. Det betyr at det må monteres et automatisk system som til enhver tid slipper gjennom denne vannføringen. Det betyr at det for eksempel må kreves et avløpsrør i bunn av inntaksdam som ved sin dimensjon slipper gjennom rett minstevannføringsvolum til enhver tid.

NVE skriver at dette vil bli gjort når detaljplanen skal godkjennes. Vi krever at det likevel må nevnes i konsesjonsvilkårene, og at dette blir ført videre i detaljplanene.

Vi ber om å få oversendt eventuelle detaljplaner hvis konsesjon gis, og hvis detaljplaner godkjennes.

Konklusjon

Fosen Naturvernforening vil ikke tilrå en utbygging av dette kraftverket. Tillatelsen er delvis feilaktig begrunnet med at det vil være et stort behov for ny, miljøvennlig og billig kraft i regionen selv om det er naturødeleggelser og eksport av strøm som blir resultatet.

Det er ikke forenlig med gjeldende lover og regler mht. å ta vare på landskap og natur. Mye uberørt natur vil forsvinne, biologisk mangfold og flere rødlistearter kan forsvinne. Det er ikke tatt tilstrekkelig hensyn til friluftslivet. De fleste temaer har fått en liten negativ konsekvens i utredningene selv om realitetene, etter vår oppfatning, på de fleste områder synes å bli stor negativ påvirkning. Rødlistearter av fugler, lav/moser og ål blir rammet. Ørret vil få forverrede gytemuligheter og levekår.

Ved en eventuell utbygging må det settes krav til å etablere en automatisk sikring av minstevannføringen til enhver tid, både sommer og vinter. Dette skal være allment kontrollerbart. Minstevannføringen må i tillegg være en god del høyere enn foreslått i søknadene. Kravet er minimum alminnelig lavvannsføring og dette bør i hvert fall ligge på 10 % av middelvannføringen.

Kvaliteten på miljørapporten synes å være for dårlig. Det er ikke brukt nok tid og ressurser, og i tillegg vil det alltid være en svakhet med en slik økonomisk tilknytning til oppdragsgiver. Det må gjøres ytterligere undersøkelser over en lengre periode for elvemusling, ål, fugler (bl.a. fossefall), lav og moser osv..

Avbøtende tiltak, som bygging av dammer, tilsåing av skjæringer, fint utformet kraftverk, fanging av ål og hjelpe dem forbi inntaket mv., synes ikke å være tilstrekkelig for å bevare landskap og skjærme for de arter som trenger det. Ålen, fossefallet, lakseyngelen, sjørreten eller den som oppsøker naturen i friluftsyemed, vil være de store taperne selv om en satser på tilsåing og fine hus.

Vi mener at det er behov for en samlet vurdering av miljøkonsekvensene for forskjellige typer inngrep i kommunens natur. Tiden med en bit-for-bit utbygging av kraftlinjer, vindkraftverk, småkraftverk, veier og lignende må være forbi. Landskapet på Fosen er allerede nok berørt av inngrep. Uberørt natur er en endelig resurs, og den blir det mindre av i Fosen også. Utbyggingene her berører flotte turlandskap.

Med hilsen

Fosen Naturvernforening

Magnar Østerås
Leder